Her Mekan Bizim Ona Yüklediğimiz Özellikleriyle Bir Evren, Bir Alem

İlknur Sudaş

12 Haziran 2014, 09:30
2403 defa okundu.

facebook'ta paylaş
twitter'da bahset
Google+'da paylaş

Yoğunluk grubunun ilk sergisi Adahan Otel'in mahzeninde sizi bekliyor. Biliyorsanız mahzeni, mahzen o eski mahzen değil sizin bildiğiniz. Görmeden, gezmeden hele hiç bilemezsiniz...

(Fotoğraf soldan sağa: Nezih Vargeloğlu, Ahmet Doğu İpek, Nevzat Sayın, Elif Tekir, İsmail Eğler, Nil Aynalı Eğler)

Mayıs ayında başlayan bir sergi, adı Axis Mundi. Yoğunluk diye adını koydukları bir inisiyatifte biraraya gelen sanatçı ve mimarların, konuklarıyla ilk sergisi.

Baştan söyleyelim, üzülmek yok, bitmedi daha. 22 Haziran'a kadar gezilip görülmeyi bekliyor. Bir gidin önce hadi, sonra konuşalım sizle. Ama daha öncesinde okuyup unutmak, orada yarım yamalak hatırlamak, hatırladıklarınızı unutmak ve yeni hatıralar yaratmak isterseniz de misafirimiz olun. Mekan, sanat, mimarlık derken Nevzat Sayın'ın sesiyle, hikayeleriyle, kelimeleriyle değiştirdiğiniz anılarınızı bulun...

Sohbetimiz başladığında Nevzat Sayın'dan eksiktik, başladık Yoğunluk'tan konuşmaya, sonra sırayla sergiden ve diğerlerinden...

İlknur Sudaş: Kısaca bahsedelim isterseniz, Yoğunluk'tan, sizden...
Nil Aynalı Eğler: Ben mimarlık kökenliyim. Mimarlık eğitimimi 2005 yılında, İTÜ'de tamamladım. Bilgi Üniversitesi'nde başladığım yüksek lisansı da 2007'de bitirdim. Yurt içinde ve dışında bazı ofislerde çalıştıktan sonra 2010 yılında Emre Arolat Mimarlık'ta çalışmaya başladım. Orada çalışırken, mimarlığın pratik alanından ziyade kavramsal alanı ile ilgilenmeye başladım. Yani mimarlığın biraz daha düşünsel boyutu ya da mekan kavramının biraz daha kendisiyle haşır neşirim yaklaşık 3, 3,5 yıldır. İsmail ile tanışıklığımız 6,7 yıl öncesine dayanıyor. Onun da çok benzer ilgi alanları olduğunu biliyorum. Sen anlat istersen biraz da...

İsmail Eğler: Ben de tasarım kökenliyim aslında. Yıldız Teknik İletişim Tasarımı Fakültesi'nden mezun oldum. Tasarım odaklı bir eğitim aldık, mimariye biraz yakın bir eğitimdi diyebilirim. Eğitim bittikten sonra Avusturya'nın Graz şehrine gittim, bir sergi yaptım. Buraya döndükten sonra sanatsal üretimime devam etmeye karar verdim. İran'da katıldığım bir misafir sanatçı programındaki üretimden çok etkilendim ve döndükten sonra benzer bir girişimde bulunmak istedim. Çeşitli kişilerle konuştum, başlamaya karar verdik falan ama bir türlü olmadı. Doğru zaman herhalde geçen sene imiş. Başlayalım dedik; başlayış o başlayış... Ondan sonra yolumuz açıldı...

Nil Aynalı Eğler: Aslında şöyle diyebiliriz: Bir misafir sanatçı programı fikri vardı fakat bu programı nasıl bir kavramsal çerçeveye oturtacağız, nasıl bir ekseni olacak meselesi üzerine konuştukça aslında ortak bir ilgi alanımız olduğunu fark ettik. O da mekanın ontolojisi ya da mekansallık kavramı idi diyebiliriz belki. İsmail sanat alanında, ben de mimarlık tarafında zaman ve mekan kavramı ile ilgileniyorduk ve daha çok konuştukça bir yoğunluk oluştu aslında aramızda. Oradan filizlendiğini söyleyebiliriz.

İsmail Eğler: Daha evvel de çabalarımız vardı ama eksikliklerimiz vardı, örneğin bir mekan eksikliği. Bir türlü bulamadığımız bir mekan...

Nil Aynalı Eğler: Aslında o mekan meselesi bir taraftan bir çıkış noktası haline de geldi. İnisiyatifin tek bir mekana sahip olmaması, her sergiyi farklı mekanlarda yapma motivasyonu bir noktadan sonra düşüncenin kendisi haline geldi ve hakikaten "biz zaten bunu yapmak istiyormuşuz" noktasına geldik.

İsterseniz biraz da Yoğunluk'un alt metnine, ilk serginiz Axis Mundi'ye gelelim. Siz aslında mekanı bir nesne olarak ele alıp, o mekana özel sergiler yapıyorsunuz. Yani bir obje koyup sergilemiyor, mekanı dönüştürüyorsunuz. Sadece sergilenen değil, sergileyen de değişiyor bir nevi. Fakat bu serginin bir süresi var. Sergi bittiğinde ne olacak? O enstalasyonlar kalktığında, ölecek mi orada yapılanlar? Sanki bir sergiden ziyade, bir performans gibi geliyor bana.
Nil Aynalı Eğler: Güzel bir nokta aslında, onu biz de çok öngöremiyoruz. Sergiler aslında bir mekanın keşfedilmesiyle başlıyor. O mekan her birimizde bir his uyandırıyor ve işler de o his etrafında filizleniyor diyebiliriz. Ve dediğin gibi, bir taraftan mekan o işleri doğururken –tabi bunun için mekana teslim olmak gerekiyor biraz- bir taraftan da yapılan işler, o mekanın deneyimini değiştiriyor. 2 artı 2 eşittir 4 değil de başka bir şey haline geliyor hakikaten ve biz de böyle bütünleşik bir deneyim olmasını istiyoruz.

İsmail Eğler: Tarihte her şey bir noktada yok olur. Akılda kaldığı ölçüde mekana yerleşir.

Ahmet Doğu İpek: Biraz hüzünlü de aslında... Mesela yıllar önce hangi İstanbul Bienali'ydi hatırlamıyorum. Karaköy'de 2 binanın arasına yıkılmış bir binanın yerine 1000 tane sandalye koymuşlardı. Sandalye tek başınayken biraz yalnız ve muhtaç bir şeyken bir sürü sandalye yepyeni başka bir şey oldu ve bir gün o iş kaldırıldı. 10 yıl kadar geçti üstünden ama hala geçerken hatırlıyorum. Gücünü de ordan alıyor aslında...

Nil Aynalı Eğler: Ben de aynı şeyi söyleyecektim. Adahan'daki bu mahzen, hakikaten belleği olan bir mekan. Pek çok farklı amaçla kullanılmış. Ve aslında her kullanım, mekanın geçirdiği her farklı zaman mekanın içinde bir iz bırakmış. O izleri keşfetmek çok ilginç. Ve o izlerle de ilişki kurmaya çalışıyor işler. Eğer bu yapılan sergi de o izlere katılabilirse, o mekanın hafızasına katılabilirse çok güzel olur.

Peki o zaman ilk serginize katılan sanatçılardan bahsedelim. Aklınızda herhangi bir program var mıydı, mimarlarla ya da sanatçılarla çalışmak gibi? Nevzat Bey'le çalışma fikri nasıl oluştu?
Nil Aynalı Eğler: Aslında çok da kategorik bir şekilde yaklaşmadık. Mekanı önce kendimiz ele aldık. Mesela, mahzende ne var: bir tane ana mekan var, ona açılan 2 tane eşdeğer oda, sonra köşede merdiven altı bir oda daha var. Ortada, biraz koridorumsu başka bir mekan var. Bu mekanda ne nasıl yerleşebilir? Bu mekanın çekirdeği ne olabilir, bu sergiyi ne kurabilir diye önce biz üzerine düşündük aslında. Ana mekanda bir tane enstalasyon olması ve o işin mekanın özüyle ilişki kurması ve; diğer odalardaki işlerin o enstalasyonla bir şekilde ilişki kuruyor olmasına karar verdik. Bu noktadan sonra o enstalasyonu kim yapacak diye kara kara düşünmeye başladık açıkçası.

İlk sergimiz olduğu için iç dünyasını bildiğimiz, mekanla ilişki kurma şeklini bildiğimiz kişilerle çalışmak bizi rahatlatacaktı. Aklımıza Nevzat Bey geldi ve ona anlattığım anda projeyi hemen evet dedi. Bu işi bir sanatçıyla birlikte yapmak istedi ve Ahmet'i önerdi. Böylece ekip kurulmuş oldu.

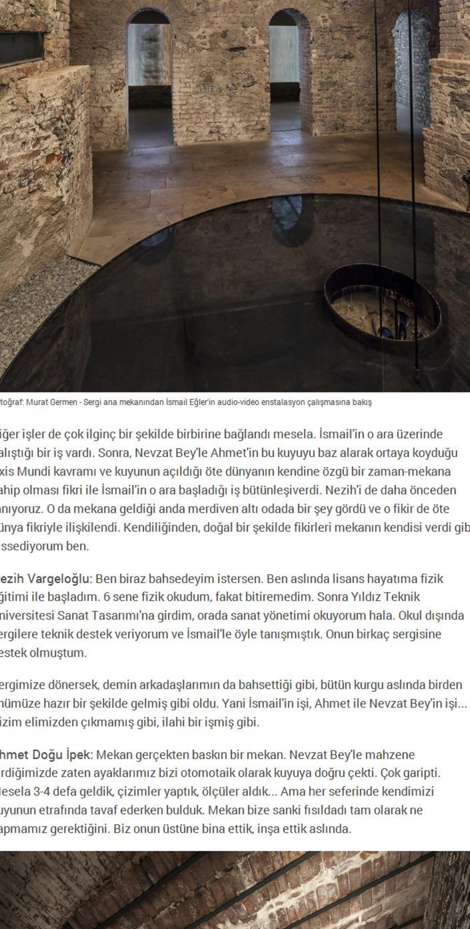

Fotoğraf: Murat Germen - Sergi ana mekanından İsmail Eğler'in audio-video enstalasyon çalışmasına bakış

Diğer işler de çok ilginç bir şekilde birbirine bağlandı mesela. İsmail'in o ara üzerinde çalıştığı bir iş vardı. Sonra, Nevzat Bey'le Ahmet'in bu kuyuyu baz alarak ortaya koyduğu Axis Mundi kavramı ve kuyunun açıldığı öte dünyanın kendine özgü bir zaman-mekana sahip olması fikri ile İsmail'in o ara başladığı iş bütünleşiverdi. Nezih'i de daha önceden tanıyoruz. O da mekana geldiği anda merdiven altı odada bir şey gördü ve o fikir de öte dünya fikriyle ilişkilendi. Kendiliğinden, doğal bir şekilde fikirleri mekanın kendisi verdi gibi hissediyorum ben.

Nezih Vargeloğlu: Ben biraz bahsedeyim istersen. Ben aslında lisans hayatıma fizik eğitimi ile başladım. 6 sene fizik okudum, fakat bitiremedim. Sonra Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat Tasarımı'na girdim, orada sanat yönetimi okuyorum hala. Okul dışında sergilere teknik destek veriyorum ve İsmail'le öyle tanışmıştık. Onun birkaç sergisine destek olmuştum.

Sergimize dönersek, demin arkadaşlarımın da bahsettiği gibi, bütün kurgu aslında birden önümüze hazır bir şekilde gelmiş gibi oldu. Yani İsmail'in işi, Ahmet ile Nevzat Bey'in işi... Bizim elimizden çıkmamış gibi, ilahi bir işmiş gibi.

Ahmet Doğu İpek: Mekan gerçekten baskın bir mekan. Nevzat Bey'le mahzene girdiğimizde zaten ayaklarımız bizi otomotaik olarak kuyuya doğru çekti. Çok garipti. Mesela 3-4 defa geldik, çizimler yaptık, ölçüler aldık... Ama her seferinde kendimizi kuyunun etrafında tavaf ederken bulduk. Mekan bize sanki fısıldadı tam olarak ne yapmamız gerektiğini. Biz onun üstüne bina ettik, inşa ettik aslında.

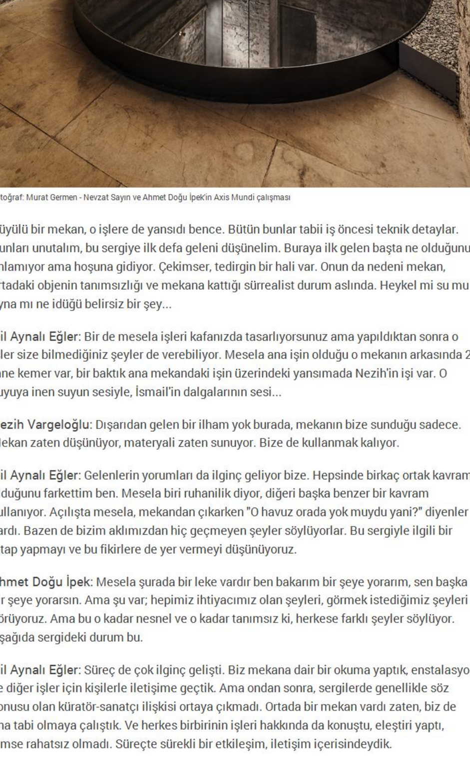

Fotoğraf: Murat Germen - Nevzat Sayın ve Ahmet Doğu İpek'in Axis Mundi çalışması

Büyülü bir mekan, o işlere de yansıdı bence. Bütün bunlar tabii iş öncesi teknik detaylar. Bunları unutalım, bu sergiye ilk defa geleni düşünelim. Buraya ilk gelen başta ne olduğunu anlamıyor ama hoşuna gidiyor. Çekimser, tedirgin bir hali var. Onun da nedeni mekan, ortadaki objenin tanımsızlığı ve mekana kattığı sürrealist durum aslında. Heykel mi su mu ayna mı ne idüğü belirsiz bir şey...

Nil Aynalı Eğler: Bir de mesela işleri kafanızda tasarlıyorsunuz ama yapıldıktan sonra o işler size bilmediğiniz şeyler de verebiliyor. Mesela ana işin olduğu o mekanın arkasında 2 tane kemer var, bir baktık ana mekandaki işin üzerindeki yansımada Nezih'in işi var. O kuyuya inen suyun sesiyle, İsmail'in dalgalarının sesi...

Nezih Vargeloğlu: Dışarıdan gelen bir ilham yok burada, mekanın bize sunduğu sadece. Mekan zaten düşünüyor, materyali zaten sunuyor. Bize de kullanmak kalıyor.

Nil Aynalı Eğler: Gelenlerin yorumları da ilginç geliyor bize. Hepsinde birkaç ortak kavram olduğunu farkettim ben. Mesela biri ruhanilik diyor, diğeri başka benzer bir kavram kullanıyor. Açılışta mesela, mekandan çıkarken "O havuz orada yok muydu yani?" diyenler vardı. Bazen de bizim aklımızdan hiç geçmeyen şeyler söylüyorlar. Bu sergiyle ilgili bir kitap yapmayı ve bu fikirlere de yer vermeyi düşünüyoruz.

Ahmet Doğu İpek: Mesela şurada bir leke vardır ben bakarım bir şeye yorarım, sen başka bir şeye yorarsın. Ama şu var; hepimiz ihtiyacımız olan şeyleri, görmek istediğimiz şeyleri görüyoruz. Ama bu o kadar nesnel ve o kadar tanımsız ki, herkese farklı şeyler söylüyor. Aşağıda sergideki durum bu.

Nil Aynalı Eğler: Süreç de çok ilginç gelişti. Biz mekana dair bir okuma yaptık, enstalasyon ve diğer işler için kişilerle iletişime geçtik. Ama ondan sonra, sergilerde genellikle söz konusu olan küratör-sanatçı ilişkisi ortaya çıkmadı. Ortada bir mekan vardı zaten, biz de ona tabi olmaya çalıştık. Ve herkes birbirinin işleri hakkında da konuştu, eleştiri yaptı, kimse rahatsız olmadı. Süreçte sürekli bir etkileşim, iletişim içerisindeydik.

Bence sizin serginizde küratör mekan.
NAE, İE: Güzel bir nokta gerçekten...

Ahmet Doğu İpek: Bizim için mesela Bünyamin Usta'ydı. Bildiğiniz performans yaptı. Çok yetenekliydi.

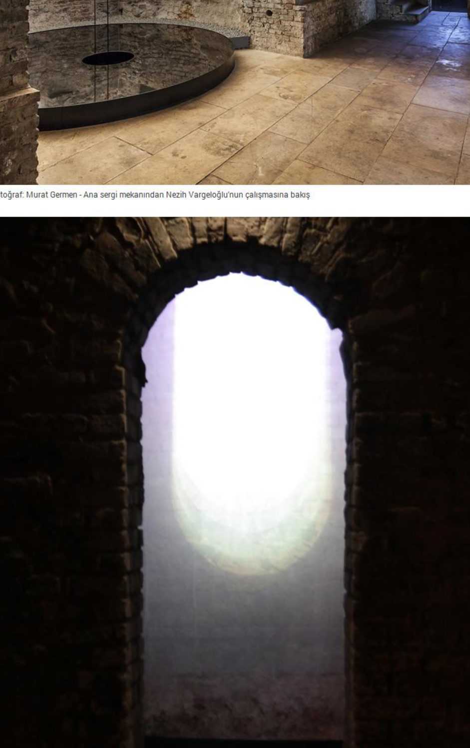

Fotoğraf: Murat Germen - Ana sergi mekanından Nezih Vargeloğlu'nun çalışmasına bakış

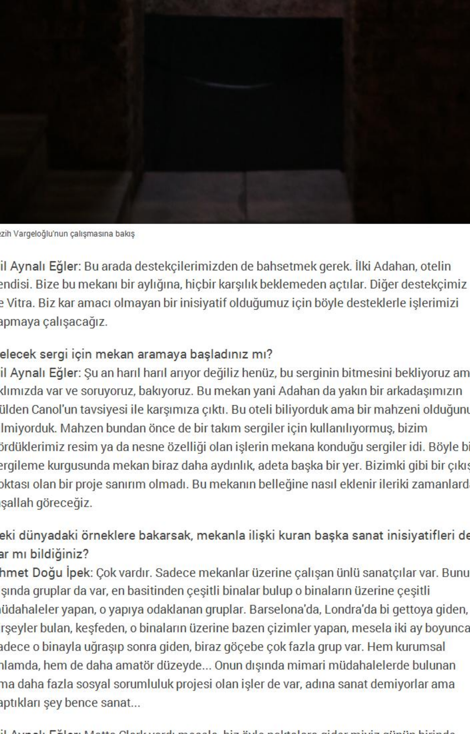

Nezih Vargeloğlu'nun çalışmasına bakış

Nil Aynalı Eğler: Bu arada destekçilerimizden de bahsetmek gerek. İlki Adahan, otelin kendisi. Bize bu mekanı bir aylığına, hiçbir karşılık beklemeden açtılar. Diğer destekçimiz de Vitra. Biz kar amacı olmayan bir inisiyatif olduğumuz için böyle desteklerle işlerimizi yapmaya çalışacağız.

Gelecek sergi için mekan aramaya başladınız mı?
Nil Aynalı Eğler: Şu an harıl harıl arıyor değiliz henüz, bu serginin bitmesini bekliyoruz ama aklımızda var ve soruyoruz, bakıyoruz. Bu mekan yani Adahan da yakın bir arkadaşımızın Gülden Canol'un tavsiyesi ile karşımıza çıktı. Bu oteli biliyorduk ama bir mahzeni olduğunu bilmiyorduk. Mahzen bundan önce de bir takım sergiler için kullanılıyormuş, bizim gördüklerimiz resim ya da nesne özelliği olan işlerin mekana konduğu sergiler idi. Böyle bir sergileme kurgusunda mekan biraz daha aydınlık, adeta başka bir yer. Bizimki gibi bir çıkış noktası olan bir proje sanırım olmadı. Bu mekanın belleğine nasıl eklenir ileriki zamanlarda inşallah göreceğiz.

Peki dünyadaki örneklere bakarsak, mekanla ilişki kuran başka sanat inisiyatifleri de var mı bildiğiniz?
Ahmet Doğu İpek: Çok vardır. Sadece mekanlar üzerine çalışan ünlü sanatçılar var. Bunun dışında gruplar da var, en basitinden çeşitli binalar bulup o binaların üzerine çeşitli müdahaleler yapan, o yapıya odaklanan gruplar. Barselona'da, Londra'da bi gettoya giden, birşeyler bulan, keşfeden, o binaların üzerine bazen çizimler yapan, mesela iki ay boyunca sadece o binayla uğraşıp sonra giden, biraz göçebe çok fazla grup var. Hem kurumsal anlamda, hem de daha amatör düzeyde... Onun dışında mimari müdahalelerde bulunan ama daha fazla sosyal sorumluluk projesi olan işler de var, adına sanat demiyorlar ama yaptıkları şey bence sanat...

Nil Aynalı Eğler: Matta Clark vardı mesela, biz öyle noktalara gider miyiz günün birinde bilemiyorum tabi...

İsmail Eğler: Çok da benzer gruplar olduğunu düşünmüyorum ben bunların, özellikle bizim peşinde olduğumuz açısından.

Nil Aynalı Eğler: Hepsinin mekanla kurduğu ilişkinin farklı nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Ahmet Doğu İpek: Olafur Eliasson'un TATE'deki işlerini anımsarsak onları başka bir yerde yapamazdı. Yapsa da o etkiyi alamazdı. Onların gerçekten orada olması gerekiyor. Sanatçı geliyor, bakıyor, düşünüyor...Orada şekilleniyor ve ister istemez mekanla birlikte düşünüyor.

İsmail Eğler: O hakikaten takip ettiğim bir sanatçı. Nezih'in işleri de biraz o ayarda. Fiziği ve optik bilimini çok iyi kullanarak mekana dair birşeyler üretme meselesi var.

Nil Aynalı Eğler: Eliasson bildiğim kadarıyla mimarlarla birlikte de çalışıyor, bir binanın cephesini tasarlamıştı.

Ahmet Doğu İpek: Bir mimarla ortak çalışmaktan öte onun sürekli birlikte çalıştığı 10-15 kişilik bir mimar kadrosu var zaten. Bana göre en heyecanlı kısmı arkada çalışan acayip bir mekanizma var ve sen bunu asla görmüyorsun. Odaya giriyorsun, yağmur yapıyor ve içeri girdiğinde yağmur duyuyor ve sen arkadaki düzeneği hiçbir şekilde görmüyorsun. Orada bir mühendis mi çalışmış, orada ledler mi var, seni çok da ilgilendirmiyor. İşin en büyük kısmı sanat ve teknolojinin nasıl bu şekilde buluştuğu. Borusan'daki Madde ve Işık sergisinde de benzer bir durum vardı.

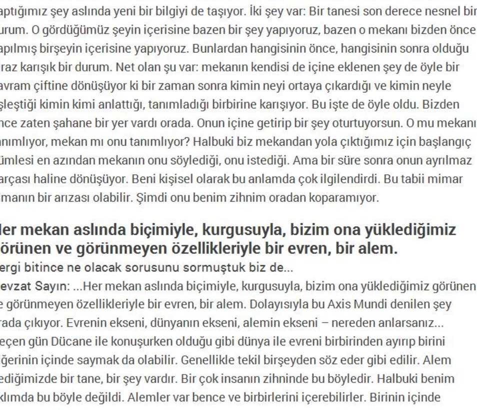

Çok keyifli sohbetimize katılan Nevzat Sayın'dan da sergiye dair düşüncelerini dinledik. Ama tabii ki sergiyle sınırlı kalmadı sohbetimiz...

Hikaye sizin tarafınızda nasıl gelişti?
Nevzat Sayın: Aslında bir çok yer bizim için, yani mimarlar için kurulan yerler. Biz orayı tasarlıyoruz, yapıyoruz, ediyoruz. Bu bir yapı olabilir, bir boşluk olabilir, dış mekan, iç mekan... Ve yeri mekana dönüştürüyoruz. O bizim hep yaptığımız ve iyi kötü bir şekilde bildiğimiz öğrendiğimiz ve üstüne eklenerek o bilgi dağarcığını genişlettiğimiz bir şey. Her yaptığımız şey aslında yeni bir bilgiyi de taşıyor. İki şey var: Bir tanesi son derece nesnel bir durum. O gördüğümüz şeyin içerisine bazen bir şey yapıyoruz, bazen o mekanı bizden önce yapılmış birşeyin içerisine yapıyoruz. Bunlardan hangisinin önce, hangisinin sonra olduğu biraz karışık bir durum. Net olan şu var: mekanın kendisi de içine eklenen şey de öyle bir kavram çiftine dönüşüyor ki bir zaman sonra kimin neyi ortaya çıkardığı ve kimin neyle eşleştiği kimin kimi anlattığı, tanımladığı birbirine karışıyor. Bu işte de öyle oldu. Bizden önce zaten şahane bir yer vardı orada. Onun içine getirip bir şey oturtuyorsun. O mu mekanı tanımlıyor, mekan mı onu tanımlıyor? Halbuki biz mekandan yola çıktığımız için başlangıç cümlesi en azından mekanın onu söylediği, onu istediği. Ama bir süre sonra onun ayrılmaz parçası haline dönüşüyor. Beni kişisel olarak bu anlamda çok ilgilendirdi. Bu tabii mimar olmanın bir arızası olabilir. Şimdi onu benim zihnim oradan koparamıyor.

Her mekan aslında biçimiyle, kurgusuyla, bizim ona yüklediğimiz görünen ve görünmeyen özellikleriyle bir evren, bir alem.

Sergi bitince ne olacak sorusunu sormuştuk biz de...
Nevzat Sayın: ...Her mekan aslında biçimiyle, kurgusuyla, bizim ona yüklediğimiz görünen ve görünmeyen özellikleriyle bir evren, bir alem. Dolayısıyla bu Axis Mundi denilen şey orada çıkıyor. Evrenin ekseni, dünyanın ekseni, alemin ekseni – nereden anlarsanız... Geçen gün Dücane ile konuşurken olduğu gibi dünya ile evreni birbirinden ayırıp birini diğerinin içinde saymak da olabilir. Genellikle tekil birşeyden söz eder gibi edilir. Alem dediğimizde bir tane, bir şey vardır. Bir çok insanın zihninde bu böyledir. Halbuki benim aklımda bu böyle değildi. Alemler var bence ve birbirlerini içerebilirler. Birinin içinde ötekini aldığınız zaman öteki bütün anlamını değiştirebilir ama onlar birlikte olabilirler ancak. Yani boşluk mu suyu tanımlar, yoksa su mu boşluğu tanımlar – bunlar böyle neresinden ve hangi niyetle baktığınıza bağlı şeyler.

Bizim konuşa konuşa ve üstelik de genişletilmiş toplantılarda da üzerine gide gide hem kişisel bir fikrimiz var hem de ortak paydada buluştuğumuz bir yer var. Koyduğumuz şey o. Sonra siz ona baktığınız zaman - tabii nasıl ki biz mekana girdik, onu okuduk ve bunu yaptık - siz de ona bakıp kendi okumalarınızı yapıyorsunuz ve kendi yüklemelerinizi yapıyorsunuz. Eğer soruyu ben size sorsaydım bana bunu anlatır mısınız diye, muhtelemen benim düşündüklerimle kısmen örtüşen başka bir hikaye anlatacaktınız ya da başkaları başka hikayeler anlatacaktır.

Ben sanatçı olmadığım için bu Ahmet'in meselesi olabilir ancak, benim değil. Ben daha okunaklı şeylerin yanındayım. Yani upuzun tekstlerin gerekmediği, bakınca onunla ilişki kurabildiğiniz ama o ilişki mutlaka bize dayatılan veya tanımlanan ilişki olmayabilir...Dolayısıyla ilişki kurabilmeyi çok önemsiyorum. Bunun için biraz hazırlıklı olmamız gerekiyor tabii... Hiç bilmediğimiz, hiç dersimizi çalışmadığımız bir konuyla karşılaştığımızda -ki zaten ona karşılaşma denemez- geçip gideriz, yani herhangi bir ilişki kurmamıza imkan yok.

Bu iş ise bana hiçbirşey bilmeden anlaşılabilir ve anlamlandırılabilir geliyor. Onu da şuradan anlıyorum: Bu işi görmüş ve bu işi başka birine anlatan birinin konuşmasına şahit oldum iki gün önce. Çok ilginç birşeydi. Burada görmüş onu ve birine mutlaka gidip görmesi için anlatıyor. Çok eşsiz bir andı doğrusu. Çok iyi yerden yakalıyor ama hemen bırakıyor, çok devam etmiyor. Mesela benim kadar mistik dünyaya meraklı birisi değil, daha biçimler dünyasına ait birisi. Ama kesinlikle hissetmiş. Benim annemin şahane bir durumu vardı "bilmeden anlamak" diye. Bu da bana öyle geliyor... Hiçbirşey bilmeyebilirsiniz: bu ne, orada kuyu var mı, yok mu, kuyunun derinliği ne kadar, niye bu burada şimdi, axis mundi ne ki, ama buna rağmen, bütün bildiklerinizi geri çekseniz bile oradaki işle aranızda bir ilişki kalacaktır. Biz bunu şuradan biliyoruz, her ne kadar ortak paydamız olsa bile, sonunda Ahmet sıkı bir sanatçı ve başka bir disiplinden. Bunu ilk ortaya atıp konuşmaya başladığımızda az önce o da bunu düşünmüş gibiydi. Hemen arka arkasına kurulup geldi. Bu da bana iyi geliyor doğrusu.

Mimarlık ikna edici olmak zorunda, sanat değil.

Peki sanat ile mimarlığı ne zaman ayırıyoruz? Ne zaman sanat, ne zaman mimarlık diyoruz? Mimarım diyorsunuz, sanatçı değil?
Nevzat Sayın: Ama bu, yapılan işin sanat olmadığını göstermez. Şu çok açık: mimarlık ikna edici olmak zorunda, sanat değil. Yani aralarında çok önemli bir fark var. Açıklanabilir olmak durumunda, sanat değil. Bütün gücünü de oradan alıyor zaten. Doğrudanlığını da oradan alıyor. Halbuki mimarlık kısmında, size birisi bir iş veriyor. İmar yönetmelikleri, program, yapılabilirlikler, teknoloji, yasalar, bütün bunlarla siz oturup arazi, konum, vs. oturup mimarlık yapmaya başlıyorsunuz ve her ne kadar hangisinin mimarlık olduğu çok konuşulsa da ilk düşündüğünüz şey mi çizdiğiniz şey mi yaptığınız şey mi? Hepsi aslında. Ama tabii ben yapıp eden birisi olduğum için o dünyaya daha yakınım ve mimarlığı yapıp etmek üzerinden tartışıyorum. Ve şuna da inanıyorum, zihinsel olan yani kuramsal mimarlık da yapıp edilen üzerinden tartışılıyor. Dolayısıyla ister bunun akademik, kuramsal tarafında olun ister yapıp eden operasyonel tarafında olun fark etmiyor.

Mimarlık için birini ikna etmeniz gerekiyor ve iknanın zorluğunu düşünün. 100.000 m2 bir bina yapacaksınız bir tane A3 boyutunda kağıdın üzerinde adama anlatıyorsunuz ve "vallahi çok güzel olacak" demekten başka bir çareniz yok. Yaptığınız şeye inandığı kadar size de inanması gerekiyor. Onun için o "vallahi çok güzel olacak" çok önemli bir şey. Çünkü inanmak için gözünüzün içine bakıyor. Mesela ben hiç unutmuyorum. Seed'i yaparken önce "bütün konser salonları bir ayakkabı kutusu gibidir, dikdörtgendir ve bildiğimiz bütün en iyi akustikler de böyledir" fikriyle başladım çünkü boğazda o irilikte bir bina yapılmamalıydı bana göre. Fakat 300 yaşında fıstık çamları var, yanda bir tane köşk var. Aşağıda inebileceğim bir sınır var yukarıda da her iş bittikten sonra tekrar yerine koymam gereken fıstıklı teras diye bilinen 100 yıldır orada duran bir teras var. Dolayısıyla o kadar çok faktör var ki o yumurta formu kendiliğinden çıktı ortaya. Ve tabi o böyle dan diye kucağınızda bulduğunuz bir şey olduğu için çok hızlı tartışmanız gerekiyor. Ayakkabı kutusunu çizmişsiniz, yönetim kuruluna girmişsiniz, adamlar ikna olmuş, sonra birden onu yapmamanız gerektiği noktasına gelmişsiniz. Güler Sabancı bana dedi ki "nereden çıktı bu yumurta?". Anlattım. O zaman "Sen anlat..." dedi bunu yönetim kuruluna. "Ben 2 saat dil döktüm ve konser salonu ne demek dediler anlattım onlara. Şimdi pardon deyip bunu anlatamam." dedi.

...Bunu özellikle söylüyorum daha o kadar çok aşama var ki. Düşün, senin düşündüklerin var, arazinin dayattıkları var, konunun programın dayattıkları var, işverenin ikna edilme süreci var. Şimdi böyle bir şey ancak mimarlıkta olabilir ve itiraf edeyim ki hayatımın en rahat çalıştığım işlerinden bir tanesi... Ahmet'i düşün. Bir kağıdı koyuyor karşısına, başlıyor çizmeye. En çok ben taciz ediyorum herhalde aralarda gelip fotoğrafını çekip biraz daha lekeleri büyütsen falan, diye. Buna rağmen bu işler bizi de, beni de ara sıra mimar olmaktan başka bir düzleme taşıyor. Ben de, Ahmet'le konuşuyorum, Nil'le konuşuyorum, İsmail'le konuşuyorum ve başkalarını buna ikna etmem gerekmiyor ama yine de hatırla konuşmaları, başladığım yeri düşün, geldiğim yeri düşün, hep böyle yapılabilirlikler, malzeme, teknik imkanlar, her şey seni geriye alıyor ve ben çok çabuk geri adım atıyorum. Tabii esasa dair olan şeye dokunulmadığı sürece. Ama yapılma biçimi tabiatını çok etkiliyor işin. Öteki seninle işin arasındaki bir mesele. Beğenirsin, beğenmezsin. Eminim onların da endişeleri var. Bu, bu dönemin ruhunun içinde nereye oturuyor, dünyanın başka yerlerinde neler oluyor, bu nasıl bir sanat yüksek mi alçak mı, çağdaş mı, aktüel sanat mı. Bir sürü tartışma vardır ama, çok yine kendi içlerine kapanan bir şey. Bu kadar sanatçı var ve bu kadar prim yapan sanatçı var bakın hiçbiri ötekine benzemiyor. Bambaşka şeyler yapıyorlar. Ahmet gibi yapan ikinci bir kişi daha yok.

Nil Aynalı Eğler: Peki adına sanat dediğimizde başka bir değerlendirme alanı mı açılıyor acaba? Bir disiplin içine girdiğinde mi değerlendirmeler değişiyor?

Nevzat Sayın: Bildiğimiz terimler içinde yeni bir terim bulana kadar, bu sanat. Bir düzlemde anlaşabilmemiz için. İnterdisipliner falan diyebiliriz ama kendimiz için diyebiliriz üretilen iş açısından bunu söylemek kolay olmaz.

İsmail Eğler: Neden sanat demeyelim ki?

Nevzat Sayın: Bence de demek ve üstüne gitmek lazım.

Ahmet Doğu İpek: Sanatın dekorasyona dönüşmesi, belki bunu yeniden ele almak, bunun üzerine konuşmak gerekiyor. Sanattaki işlevsizlik hakikaten süse mi dönüştürüyor, bir dekoru mu tamamlıyor, tamamlıyorsa niye? Aslında var bir işlevi...

"Mimarlığın temel meselesi dünyayı güzelleştirmek."

Nevzat Sayın: Bu Loos'un "süsleme suçtur"una kadar gidiyor. Şöyle olabilir: Yapıyla bütünleşik olanlar, yapıdan ayrılabilir olanlar. Biz bir Van Gogh resmini odamıza asabiliriz mesela. Buna bir engel yok, o kadar paramız varsa, kimse bizi engelleyemez. Ama onun süs olduğunu söylemek zor bir şey. Ona güzelleştirmek diyelim,Turgut Cansever'den çalarak kelimeleri. Turgut Bey mesela bunu çok önemserdi. "Mimarlığın temel meselesi dünyayı güzelleştirmek" derdi. Dolayısıyla bunlardan neyin süs neyin olmadığı meselesi de, birbirlerini taşıyıp içerip içermedikleriyle çok ilgilidir. İster takıp alabileceğimiz bir şey olsun, ister yapının üzerine yerleştirilmiş olanlar olsun. Bir yapının pekala başka türlü olabilecekken bir penceresinin yuvarlak olması, çatısının formu, yasal ya da gereklilik gibi açıklanabilir nedenlerin dışında, ona biçimini ve biçemini veren şeylerin açıklanamayan alanları, bence pekala biraz önce konuştuğumuz gerekçelendirilebilecek olan şeylerden çok farklı bir alana geçmeyi gerektiriyor. Sonuçta o yapı çünkü sen neysen o oluyor. Ve sen nasıl yetiştiysen nasıl bir adamsan öyle yapmak istiyorsun.

Mesela benim bütün yapılarımın altında sayısal bir bilgi var. Kimin neyine? Başka türlü olabileceği halde... Aşağıdaki havuzda da hatırlıyor musun refleks olarak, hemen sayıları hesaplamaya başladım, bunu ölçülendirip yapmam lazım dedim. Çünkü kuyunun çapıyla havuz arasında, eksenlerle birbirlerinden kaymaları arasında bunun bir sayısal ilişkisinin olması lazım. Kimin neyine? Ama bu zorunlu olmayan bir şey. Bu fonksiyonsuz bir şey. Bu benimle o işin arasındaki derin ilişkinin sonucu. Fakat enteresan bir şey. Bana göre bu tür hesaplamalar bile isteye, ya da sezgiyle, el yordamıyla da olabilir, - öyle bir yetişkinliğiniz vardır ki sezgiyle bulabilirsiniz - işin iyi olmasını sağlıyor. Bir yukarı çıkmayı yani. Geçenlerde bir yazı geçti elime, 20 yıl önce şöyle bir laf etmişim: "Mimaride her eleman açıklanabilir olan nedenlerinin dışında bir de açıklanamayan nedenlere sahiptir. Biz bunları bilmeyiz ama anlarız. Ve o bir işin iyi olup olmadığının temel ölçütlerinden biridir."

Herşeyi soyutlamaya yakın modernitenin erken dönemlerinde bile Corbusier'nin elini, duvardaki rölyefleri, renkleri... Koskoca bir kartela, Le Corbusier kartelası. Ne o, Marsilya bloklarını boyayacağım diye. Gri bir binada...Fakat çok ilginç... Bugün o renkleri oradan kaldırın çok eksik, duvardaki o rölyefi kaldırın çok eksilir... Yani binaya girdiğin zaman yerdeki o sarıyla yeşil arasındaki zemin kaplamasını koparın oradan çok eksilir. Onlar öyle olmak zorunda değillerdi. O işte bir aşkın ürünü.

Pompidou'de bir Le Corbusier retrospektifi görmüştüm. Akıl almaz bir şeydi, en az Picasso kadar iyi bir ressam...

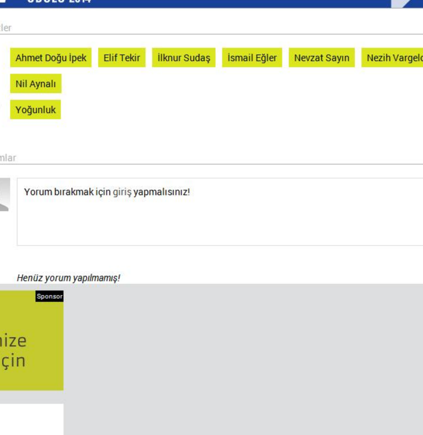

Sohbetimiz Le Corbusier'nin boğaz silüetinden Mimar Sinan'ın Üsküdar Mihrimah Sultan Camii'ne, ordan Frank Llyod Wright'ın yataylık etkisine evrilirken farkettim ki; asıl zenginleştiren dünyaları bu sohbetler. Zaten sergide de göreceğiniz, hissedeceğiniz bu zengin dünyaların yansımaları...

ARKİTERA İŞVEREN ÖDÜLÜ 2014 ARKİTERA ÖDÜLLERİ Reklam

Etiketler
Ahmet Doğu İpek, Elif Tekir, İlknur Sudaş, İsmail Eğler, Nevzat Sayın, Nezih Vargeloğlu, Nil Aynalı, Yoğunluk

Yorumlar
Yorum bırakmak için giriş yapmalısınız!
Henüz yorum yapılmamış!

Sponsor
Markanızı Hedef Kitlenize Ulaştırmak için

Künye
Kişi: Nevzat Sayın, Nil Aynalı, İsmail Eğler, Ahmet Doğu İpek, Nezih Vargeloğlu

30 gün içinde en çok
Okunan | Yorumlanan
887 "Ya idealin olacak ya da para kazanacaksın. Biz daha çok idealle...
878 "Kamusal Kullanımın Çok Yüksek Olduğu Bir Kent İzmir"
877 Sinop'ta Yaratıcı Araştırmalara Yolculuk
579 "Tanımlanmış beyaz küpün içerisindeki sanat meselesini aslında